

בבית הדין הצבאי לערעורים

בפני:

אלוף דורון פיילס - הנשיא
תא"ל אורלי מרקמן - שופטת
אל"ם מאיה הלר - שופטת

בעניין:

ב/XXX סמ"ר ל' ס' – המערער (ע"י ב"כ, עו"ד גיל בנדל)

נגד

התובע הצבאי הראשי – המשיב (ע"י ב"כ, רס"ן מתן פורשט)

ערעור על פסק דין של בית הדין הצבאי המחוזי במחוז שיפוטי דרום שניתן בתיק דרום (מחוזי) 290/16 (סא"ל שחר גרינברג – אב"ד; רס"ן ליאור פלוט – שופט; רס"ן אריק לוגסי – שופט) ביום 25.10.2016. הערעור (חומרת העונש) נדחה.

פסק-דין

כללי

1. סמ"ר ל' ס', המערער, הורשעה, על-פי הודאתה, בבית הדין הצבאי מחוז שיפוטי דרום בעבירות שיוחסו לה בכתב האישום המתוקן אשר הוגש נגדה. המדובר בעבירות שעניינן שררה כלפי פקודים בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 67(א) סיפא לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955, ידיעות כוזבות, לפי סעיף 108(2) ו-3 לחוק השיפוט הצבאי והתנהגות שאינה הולמת, לפי סעיף 130 לחוק השיפוט הצבאי.

2. על המערער נגזרו בבית הדין קמא, חמישים (50) ימי מאסר בפועל, לריצוי בדרך של עבודה צבאית, מאסר מותנה, פיצויים בסך כולל של 1,250 ש"ח לטובת המתלוננים והורדה לדרגת טוראי.

3. ההגנה ערערה על חומרת העונש שנגזר למערער. נטען, כי יש לקצר את תקופת המאסר בפועל שהושתה בדרך של עבודה צבאית, תוך מתן משקל בכורה לשיקולי שיקום.

פרטי המעשה ונסיבותיה של העושה

4. הנסיבות אשר בבסיס הרשעתה של המערערת צוינו בכתב האישום המתוקן ובמסמך הפרטים הנוספים, שהובאו לפני בית הדין קמא. בהתייחסו לנסיבות אלו, פירט בית הדין קמא כדלקמן:

"א. ביום 16/7/2015 ביקשה הנאשמת מחיילת ביחידתה... ומחיילת אשר נמצאת תחת פיקודה הישיר... להגיע לביתה על מנת לסייע לה בניקיונו. בהמשך לקחה הנאשמת את החיילות לביתה באמצעות רכבה, ושם ביקשה מהן לנקות את ביתה. רב"ט [טור] – בית הדין לערעורים] יוסופוב ניקתה את ביתה של הנאשמת, לרבות שטיפת המקלחות, השירותים והמחסן, ללא תמורה, כאשר באותה עת עסקה הנאשמת בבישול. רב"ט שבתאי, לא נענתה לבקשת הנאשמת להשתתף בעבודות הניקיון... [אך] סייעה האחרונה לטוראי יוסופוב להציע מצעים בביתה של הנאשמת.

ב. בתאריכים 23/7/2015, 30/7/2015 ו-6/8/2015... ניקתה טוראי יוסופוב את ביתה של הנאשמת, ללא תמורה, במשך מספר שעות. באחת הפעמים, הלכה טוראי יוסופוב עם הנאשמת לקניות.

ג. בכל אחת מהפעמים המפורטות בסעיפים א' ו-ב' לעיל, דיווחה הנאשמת למפקדה של טוראי יוסופוב דיווח שקרי. זאת, על מנת להצדיק את היעדרותה של טוראי יוסופוב מהיחידה.

ד. ביום 16/6/2015, שהתה טוראי יוסופוב בקניון בעיר באר שבע והנאשמת ביקשה ממנה שתרכוש עבורה בגדים... לבסוף, טוראי יוסופוב לא רכשה עבור הנאשמת דבר...

ה. במספר הזדמנויות, שלחה הנאשמת את רב"ט שבתאי לקנות עבורה אוכל ומוצרים נוספים... הנאשמת לא השיבה לה את כספי הרכישה.

ו. במועדים אחרים... ביקשה הנאשמת מרב"ט רחמים לוי שיקשר אותה לגורמים ב'שוק האפור', על מנת להשיג הלוואה בסכום של 50,000 ₪. רב"ט לוי סירב לבקשתה של הנאשמת.

על פי עובדות פרט האישום השני... מסרה הנאשמת... למפקדה של טוראי יוסופוב, רס"ם משה ממן... דיווח שקרי לפיו טוראי יוסופוב הלכה לבדיקות רפואיות... כמו כן, הנאשמת ביקשה מרס"ם ממן שלא לשוחח עם טוראי יוסופוב על מצבה הרפואי, על מנת שרס"ם ממן לא יגלה כי הנאשמת שיקרה כאמור. עוד דיווחה הנאשמת לגורמי השלישות ביחידה, כי היא עצמה נכחה ביחידה בעוד שלמעשה שהתה הנאשמת בביתה...

על פי מסמך הפרטים הנוספים... הנאשמת שירתה כנגדת משמעת והשתחררה משירות קבע ביום 26/1/2016. חקירתה... החלה בעקבות תלונתו של סא"ל ניר סימוני בדבר חשד לניצול מרות על ידי הנאשמת. באמרתו של רב"ט רחמים לוי במצ"ח, מסר האחרון כי לאחר שסירב לבקשתה של הנאשמת לקשר אותה עם גורמים בשוק

האפור לצורך השגת הלוואה, החלה הנאשמת להתנכל לו והגישה נגדו טפסי תלונה בגין מעשים שככלל לא הייתה נוהגת להעמיד לדין בגינם".

5. מהראיות אשר הובאו לעיון בית הדין קמא עולה כי המערערת היא בת 30, נשואה ואם לפעוטה בת שנתיים. מטעם ההגנה הוגשו מסמכים אשר לימדו עוד כי למערערת קשיים כלכליים ניכרים. בנוסף, העידה המערערת ומסרה כי בין השנים 2005-2007 שירתה בשירות חובה כמש"קית משמעת, ובספטמבר 2014 חזרה לשירות קבע בתפקיד נגדת יחידה, עד לחודש ינואר 2016, אז סיימה את שירותה, בעקבות האירועים נשוא כתב האישום. בית הדין קמא סיכם את עדותה של המערערת בפניו, כדלקמן:

"הנאשמת עמדה על אופי היחידה בה שירתה, וציינה כי הקשר בין כולם היה חברי לרבות 'בין אנשי קבע וחיילים, מפקדים ישירים ופקודים, מפקדת יחידה וחיילים'... הנאשמת ציינה כי מצבה הכלכלי אינו טוב, רק לפני חודש וחצי חזרה לעבוד... כיום הנאשמת עובדת בשתי עבודות, האחת כמנהלת מוקד אבטחה בישוב, והשנייה כמדריכת עזרה ראשונה... הנאשמת הוסיפה כי בשנת 2009 אביה נפטר במפתיע, כל החובות שרצו לחובת אביה הופנו אליה והסתכמו בכ-100,000 ₪ באופן שסיבך אותה כלכלית... לאחרונה קיבלה צו הפטר מבית משפט מחוזי, אשר איפשר לה לפתוח חשבון בנק ולקבל משכורת בצורה מסודרת.

בחקירתה הנגדית, מסרה הנאשמת כי יחסיה עם טוראי יוסופוב היו טובים מאוד, לרבות לאחר שעות הפעילות ביחידה... עוד ציינה הנאשמת כי היא דיווחה דיווח שקרי באשר לנוכחותה של טוראי יוסופוב ביחידה, לבקשתה של טוראי יוסופוב, מאחר שהאחרונה רצתה להתלוות אל הנאשמת ו'לא יכלה לראות את הבסיס'... בסוף עדותה ציינה הנאשמת כי 'אני לא חושבת שנכשלתי, אני חושבת ששגיתי, יחד עם השגיאה הזו יש לי המון נקודות זכות ביחידה. הן הרגישו בנוח איתי'".

נימוקי גזר דינה של הערכאה קמא

6. בהידרשו לסוגיית עונשה של המערערת, הוטעם כי:

"נפגעו בצורה חמורה ערכי האמון במפקדי צה"ל, המשמעת הצבאית, האמינות והדוגמה האישית. הנאשמת ניצלה את מעמדה, תפקידה ודרגתה בצבא על מנת לגרום לחייליה לבצע מעשים שאינם קשורים כלל לשירות הצבאי, או לתפקידם בצבא. מדובר בחציית קווים ברורה, בולטת ואסורה בנסיבות בהן מפקדת בצבא הסיעה חיילות לביתה וביקשה מהן לבצע מטלות ניקיון וסידור בביתה. גם אם שררו בין הנאשמת לחיילות יחסי חברות, חובה הייתה על הנאשמת להפריד בין תפקידה הצבאי לבין יחסי החברות עם החיילות ששירתו תחת פיקודה, ולהימנע

ממצב בו היא מעמידה את פקודותיה במצב שיכולת הבחירה האמיתית שלהן נשללה, ולו מטעמים של מראית עין וחשש ממשי לניגוד עניינים".

7. בהמשך, בחן בית הדין הצבאי קמא את הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה וקבע כי כישלונה של המערערת לא היה כישלון חד פעמי, אלא דפוס פעולה, אשר שב ונשנה כלפי מספר חיילים; כי המערערת לא הפנימה את הפסול שבמעשיה, גם לאחר שאחת החיילות סירבה לבקשתה לנקות את ביתה וכי מעמדה הפיקודי ותפקידה הצבאי כנגדת משמעת חייב אותה להבין את הפסול שבמעשים. לבסוף נקבע כי "לא ניתן להימנע מהקביעה כי הנאשמת ניצלה לרעה הן את כוחה ומעמדה, הן את יחסי התלות בינה לבין חייליה, גם אם לשיטתה ראתה בהם חברים". עוד שקל בית הדין הצבאי קמא את העובדה כי המערערת "הרהיבה עוז כאשר דיווחה למפקדה דיווח שקרי בעניין היעדרותה של טוראי יוסוב מהיחידה... לכך מצטרפים דיווח הכזב של הנאשמת לגורמי השלישות ביחידתה, כי היא הייתה ביחידה כאשר למעשה שהתה בביתה. בהתנהגותה האמורה, הוסיפה הנאשמת חטא על פשע, ובמעשים אלה הצביעה הנאשמת על עצמה כמי שהבינה את הפסול שבמעשיה, וניסתה להסתירם".

8. נוכח נסיבות אלו, מצא בית הדין הצבאי קמא כי שיקול ההלימה מחייב השתת עונש מאסר בפועל. לאחר בחינת מדיניות הענישה הנוהגת, לצד המפורט לעיל, קבע, כי מתחם העונש ההולם נע בין שלושים – לתשעים ימי מאסר בפועל, לריצוי בדרך של עבודות צבאיות.

9. בית הדין קמא התחשב בעת קביעת עונשה של המערערת בנסיבותיה האישיות, כפי שפורטו לעיל, כן הביא בחשבון את דבר סיום שירותה הצבאי והיות כישלונה זה הסתבכותה הראשונה עם רשויות החוק. הוטעם, כי המערערת נמצאת ב"מסלול חיובי ונורמטיבי" ועושה מאמצים של ממש לפרנס את משפחתה. באלו ראה בית הדין הצבאי קמא ביטוי לכך שהמערערת עלתה על דרך השיקום. עוד נקבע, כי יש להתחשב בהודאתה של המערערת, אף כי בית הדין קמא התרשם כי "אין היא מבינה לעומק את משמעות מעשיה, הפסול שבהם והחומרה הטמונה בהם". לאור כל אלו, ראה בית הדין קמא הנכבד לגזור את דינה בתוככי מתחם העונש שקבע, אף אם לא ברף הגבוה.

עמדת ההגנה

10. בא-כוחה של המערערת עתר להעדיף את שיקולי השיקום בעניינה ולהורות כי משך עונש המאסר בפועל יקוצר, כך שיעמוד ברף הנמוך של מתחם העונש שנקבע

ואף יחרוג ממנו לקולה מטעמי שיקום. הסנגור ציין כי על אף כישלונה של המערערת, שהינו כישלון פיקודי וערכי, הרי שיש לתת את הדעת לעובדה כי זו היתה בראשית שירות הקבע שלה וכי נוכח יחסי החברות שפיתחה עם החיילות, טושטשו הגבולות בין מעמדה הפיקודי לבין יחסיה האישיים עימן. עוד עמד הסנגור המלומד על כך שהמערערת נקלעה למשבר אישי בעקבות החובות, שאותם נדרשה לפרוע וכי היא עודנה עושה כל מאמץ על-מנת לפרנס את משפחתה בכבוד. לדידו של הסנגור, דחיית הערעור עלולה להוביל לכך שהמערערת תאבד את מקור פרנסתה ובכך יסוכלו מאמצי שיקומה.

עמדת התביעה הצבאית

11. התביעה הצבאית עתרה לדחות את ערעור ההגנה ולהותיר את העונש שנקבע על כנו. נטען, כי בהתאם למדיניות הענישה הנוהגת, באיזון בין חומרת העבירות לבין נסיבותיה האישיות של המערערת, לא ניתן לקבוע כי נפל פגם בגזר הדין של בית הדין קמא ולפיכך, אין עילה להתערב בו. התביעה הדגישה את הכישלון הפיקודי-ערכי החריף שדבק במעשיה של המערערת ואת העובדה כי זו לא למדה את לקחה ולא הפנימה את טעותה. התובע הצבאי המלומד עמד עוד על היקף המעשים ועל הדיווח השקרי אשר נלווה אליהם על מנת להסתירם. עוד נטען, כי ההגנה לא הציגה לעיון בית הדין ראיות המלמדות על פיטוריה הצפויים ממקום עבודה, אם תרצה את עונשה וכי בית הדין הצבאי קמא התחשב בצורכי פרנסתה, עת הגביל את שעות העיסוק במסגרת המאסר בדרך של עבודה צבאית.

דיון והכרעה

12. לפנינו מקרה חמור של ניצול מעמד ותפקיד בצבא, תוך מעילה באמון המפקדים לשם הפקת טובות הנאה אישיות. מעשיה של המערערת מהווים פגיעה ממשית באמון הציבור בטוהר המידות ובניקיון כפיהם של המשרתים בצבא. אף שהיקף המעשים אינו רב, הרי שאין המדובר בכישלון חד-פעמי. המערערת נכשלה בסדרת מעשים, כלפי מספר חיילים, תוך הסתבכות נוספת בדיווח כוזב למפקד אחר ביחידה והכל על מנת להסוות את מעשיה. כל זאת עשתה המערערת שעה ששימשה בתפקיד של נגדת משמעת, תפקיד המחייב הקפדה יתירה על כל פסיק ותו בתחום המשמעת והדוגמא האישית. כל אלה מלמדים על החומרה הכרוכה במעשיה של המערערת ועל מידת הפגיעה באינטרס החברתי בגינם.

13. בית-דין זה, בפסיקתו לאורך השנים, שב והדגיש, כי כל שימוש של מפקד בחייל הנתון למרותו, לשם ביצוע מטלות פרטיות – פסול ויש לגנותו בתוקף. הוטעם, כי:

"מדובר... במעשים הנופלים לגדרי התנהגות שאינה הולמת מפקד ביחס לפקודיו, באשר עולה חשש כי הסיוע שניתן אינו בשל רצון טוב וחופשי, אלא מונע מיחסי המרות בין מבקש הסיוע למסייע... התנהגות שכזו, ככלל, פסולה, באשר יש בה סטייה מנורמות ההתנהגות המצופות ממפקד והיא אף עומדת בסתירה לפקודות הצבא (פ"מ 33.0115, שעניינה עבודה פרטית והשתתפות חיילים בעסקים פרטיים, אוסרת על חייל להעסיק אצלו 'בין בשכר ובין שלא בשכר, בין בשעות הפעילות ובין מחוץ לשעות הפעילות, חיילי' (סעיף 46 לפקודה))" (ע/4,6/16 רס"ר גל נ' התובע הצבאי הראשי (2016)).

ועוד נקבע, כי:

"האמון שרוחש הציבור לצה"ל, לתקינות פעולותיו ולטוהר המידות של מפקדיו וחייליו, הוא תנאי הכרחי לקיומו ולשימורו כצבא הגנה לישראל - 'צבא העם' של מדינה יהודית ודמוקרטית" (ע/123/02 אל"ם ישי נ' התובע הצבאי הראשי, פס' 27 (2004)).

14. עיון בפסק דינו של בית-דין קמא הנכבד מעלה, כי בית הדין בחן היטב את נסיבות המקרה ושקל כנדרש את שיקולי הענישה הרלוונטיים. בית הדין שקל את הערכים החברתיים שנפגעו כתוצאה ממעשיה של המערערת ואף ייחס משקל רב לקולה להיבטי השיקום במקרה דנן, על רקע הודאתה באשמה, חלוף הזמן ונסיבותיה האישיות של המערערת. בחינה כוללת של נסיבות המקרה והעושה מעלה, כי תמהיל הענישה שקבע בית הדין קמא, ראוי הוא ואינו מצדיק את התערבותה של ערכאת הערעור.

15. לפיכך, לא מצאנו לנכון להתערב בעונש שהטיל בית הדין קמא על המערערת, על מרכיביו השונים, וראינו לדחות את ערעור ההגנה.

16. המערערת תתייצב ביום 29.1.2017, עד לשעה 10:00, במשרדה של רמ"ד שיקום במקמצי"ר, לשם ריצוי עונש המאסר בפועל בעבודה צבאית.

ניתן והודע היום, י' בטבת התשע"ז, 8 בינואר 2017, בפומבי ובמעמד הצדדים.

שופטת	שופט	הנשיא	
למקור	נאמן	העתק	_____ חתימת המגיה:
מכני	קורל	סגן	
הדין	בית	קצינת	_____ תאריך: